

Motion till riksdagen 2023/24:2813

av **Ulrika Liljeberg m.fl. (C)**

med anledning av prop. 2023/24:62 Tillfälliga förbud att transportera personer utan giltiga identitetshandlingar till Sverige

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen avslår regeringens proposition.

Motivering

Centerpartiet står upp för en reglerad invandring där möjligheten att söka asyl värnas.

Regeringen anger att syftet med den föreslagna lagstiftningen är att begränsa antalet personer som försöker resa in i Sverige utan att deras identitet har kontrollerats och att det därför bör införas krav på att personer som transporteras med buss, tåg eller passagerarfartyg till Sverige ska ha giltiga identitetshandlingar. Vi ser dock inte något behov av ett tillfälligt förbud mot att transportera personer utan giltiga identitetshandlingar till Sverige; gränspoliserna får redan vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet genomföra gränskontroller vid gränspassager för att kontrollera att de som passerar gränsen har rätt att resa in i Sverige.

Id-kontrollerna förhindrar att personer utan giltiga id-handlingar reser vidare till Sveriges gräns. Utgångspunkten är att alla människor som reser in i Sverige ska kunna uppvisa id-handlingar för att visa vilka de är och var de kommer ifrån. Att kunna uppvisa en id-handling är dock inte ett krav för att söka asyl. Det är inte ovanligt att en asylsökande flytt sitt hemland på grund av att den förföljts av hemlandets myndigheter och därför inte har kunnat erhålla id-handlingar av myndigheterna. Målsättningen för regeringen är dock att id-kontrollerna ska ”leda till en minskning av antalet asylsökande och andra migranter utan identitetshandlingar i förhållande till dagens nivåer”. Centerpartiet står upp för asylrätten och anser därför inte att asylsökande ska hindras från att söka skydd i Sverige på grund av att de inte kan uppvisa giltiga id-handlingar.

Den föreslagna regleringen ska ge regeringen befogenhet att, vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet på grund av ett förhållande som uppkommit inom migrationsområdet, meddela förbud mot att transportera personer som saknar identitetshandlingar till Sverige. Detta skiljer sig från bemyndigandet i den tidigare lagen om särskilda åtgärder vid allvarlig fara för den allmänna ordningen och den inre säkerheten i landet, som innebar en skyldighet att utföra identitetskontroller. Regeringen ska också få meddela föreskrifter om sanktionsavgifter för den som bryter mot förbudet. Förslaget innebär dessutom att även om transportören har kontrollerat identitetshandlingarna innan transporten påbörjades, ska en sanktionsavgift påföras transportören om den transporterade personens identitetshandlingar inte finns kvar vid ankomsten till Sverige. Sanktionsavgiften ska vidare kunna tas ut utan att det behöver föras någon bevisning om att transportören faktiskt har kontrollerat identitetshandlingarna eller, när en sådan kontroll har skett, vad som kan ha hänt mellan kontrollen och gränsövergången. Transportören ges heller ingen befogenhet att säkerställa att de kontrollerade handlingarna finns kvar vid gränsövergången. Det innebär att transportören kan bli skyldig att betala en sanktionsavgift om minst 30 000 kronor och högst 250 000 kronor för något som ligger helt utanför dennes kontroll. Det framgår inte heller om avgiften ska tas ut per person eller per transporttillfälle. Så som Lagrådet konstaterar är en sådan reglering varken proportionerlig eller rättssäker. Regeringen går inte heller närmare in på vad som ska betraktas som en giltig id-handling, och Migrationsverket lyfter i sin remisskritik de stora praktiska utmaningarna med att kontrollera handlingar från andra länder och bedöma vad som är en giltig id-handling eftersom de kan se mycket olika ut.

Flertalet remissinstanser har vidare framfört att ansvaret för gränskontroller som innefattar identitetskontroll utgör myndighetsutövning och därför inte bör läggas på transportörerna. Regeringen konstaterar att om det blir aktuellt att överlämna myndighetsuppgifter till juridiska personer eller enskilda, måste man återkomma i frågan. Så som Lagrådet konstaterar får emellertid uppgifter som innefattar myndighetsutövning överlämnas till juridiska personer eller enskilda individer endast med stöd av lag (se 12 kap. 4 § regeringsformen), och frågan kräver därför redan i förväg en närmare analys.

Utöver dessa kvalitetsmässiga brister och rättssäkerhetsbrister som har påtalats har såväl flera remissinstanser som Lagrådet lyft frågan om förslaget överhuvudtaget är förenligt med europarätten. Eftersom den föreslagna lagen endast utgör en ramlag anser dock regeringen, mot bakgrund av att EUF-fördraget medger utrymme att vidta nödvändiga åtgärder för att upprätthålla lag och ordning och skydda nationell säkerhet och med en generell hänvisning till praxis kring EU:s kodex om Schengen gränserna, att europarätten inte uppställer några hinder mot lagen eller det föreslagna bemyndigandet. Om sådana föreskrifter faktiskt ska meddelas måste remissinstansernas synpunkter beaktas, uppger regeringen. Förutom den mycket grunda europarättsliga analysen är den bristande konstitutionella argumentationen förbluffande. Av förarbetena till regeringsformen framgår att alltför allmänt hållna bemyndiganden står i strid med de intentioner som ligger bakom grundlagens regler. Riksdagen kan därför inte, så som regeringen föreslår, bemyndiga regeringen med ett i stort sett obegränsat utrymme att utfärda egna föreskrifter. Så som Lagrådet framhåller är det direkt olämpligt att riksdagen vid delegation av normgivningsmakt till regeringen inte känner till hur regeringen avser att utnyttja sitt bemyndigande och om det presenterade förslaget ens står i överensstämmelse med 12 kap. 4 § regeringsformen eller EU-rätten.

Sammanfattningsvis kan inte Centerpartiet ställa sig bakom förslaget. Förutom att förslaget innebär stora kostnader för företagen – som regeringen anser att företagen själva ska bära – och de säkerhets- och utbildningsaspekter för de anställda som inte bemötts på något seriöst sätt, utgör rättssäkerhetsaspekterna så stora brister att det svårligen går att motivera förslaget. Utöver detta dras förslaget med allvarliga kvalitetsbrister i fråga om såväl utförande som europarättslig och konstitutionell analys. Förslaget måste därmed avslås.

Ulrika Liljeberg (C)

Malin Björk (C)

Ulrika Heie (C)

Helena Vilhelmsson (C)

Jonny Cato (C)